

Warszawa, 26 stycznia 2017 r.

Konferencja z okazji jubileuszu 70. urodzin Leszka Balcerowicza

SYSTEMY INSTYTUCJONALNE A WARUNKI ŻYCIA W KRAJU

|||||

WYSTĄPIENIE OTWIERAJĄCE DR. HAB. ANDRZEJA RZOŃCY

Szanowni Państwo,

Nazywam się Andrzej Rzońca. Jest mi niezmiernie miło powitać Państwa na szczególnym wydarzeniu – na konferencji z okazji 70. urodzin profesora Leszka Balcerowicza. Zorganizowały ją FOR, CASE, SGH i TEP, cztery instytucje, z którymi Jubilat jest od dawna i silnie związany. Ja reprezentuję tutaj dwie z nich: mianowicie Towarzystwo Ekonomistów Polskich, którego Leszek Balcerowicz był wieloletnim przewodniczącym oraz Fundację FOR, założoną przez niego po to, żeby zwiększać w społeczeństwie aktywne poparcie dla szerokiego zakresu indywidualnych wolności (w tym zwłaszcza wolności gospodarczej) oraz – co się z tym wiąże – dla podnoszenia praworządności w państwie.

Każdy z Państwa zna Leszka Balcerowicza jako polityka gospodarczego. Będąc wicepremierem i ministrem finansów w trzech rządach wolnej Polski przeprowadził nas od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Z kolei jako prezes NBP (przypomnę: w latach 2001-2007) sprowadził inflację do niskiego poziomu oraz przerwał poakcesyjny boom i hamował wzrost kredytów walutowych, dzięki czemu nasz kraj mógł być zieloną wyspą podczas globalnego kryzysu finansowego. To w dużym stopniu dzięki działaniom Leszka Balcerowicza Polska po 1989 roku powtórzyła niemiecki cud gospodarczy z lat 1955-1980 i dzisiaj dzieli ją od Niemiec najmniejsza luka rozwojowa w historii.

Każdy z Państwa – jak sądzę – widzi także zaangażowanie Leszka Balcerowicza w budowę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, zdolnego do obrony tego, co osiągnęło po 1989 roku. Przeszłe sukcesy nie gwarantują przyszłych. O nie – jak lubi mówić Leszek Balcerowicz – trzeba się bić. I Leszek Balcerowicz się bije: pisząc, udzielając wywiadów, spotykając się z ludźmi, twittując, zamieszczając komentarze na Facebooku, a wielu z Państwa go w tym wspiera.

Część z Państwa poznała też Leszka Balcerowicza jako nauczyciela. Są na sali jego dawni studenci, magistranci i doktoranci. Wobec uczniów Leszek Balcerowicz potrafi być równie twardy jak wobec inflacji. Ostatecznie jednak korzystają na tym nie mniej niż polski złoty.

|||||

Ale Leszek Balcerowicz wniósł też swój ważny wkład do ekonomii. Jego roli jako naukowca – mniej znanej – jest poświęcona dzisiejsza konferencja. Jej kształt odzwierciedla jego zainteresowania badawcze. Centralną pozycję ma w nich wzrost gospodarczy, od którego zależą warunki życia ludzi. Wzrost decyduje nie tylko o poprawie sytuacji materialnej społeczeństwa jako całości, ale i o społecznej mobilności, bo jego podstawowym mechanizmem jest kreatywna destrukcja. Jeżeli nie ma wzrostu lub jest on słaby, to stale ci sami ludzie są biedni i wciąż ci sami – bogaci. Jeśli zaś biedni nie widzą perspektyw na wyrwanie się z biedy, to tworzy się klimat sprzyjający populistom: albo skrajnej lewicy, która jako wroga wskazuje bogatych (i to widzimy na południu Europy), albo skrajnej prawicy, która za wszystko wini obcych (i z tym mamy do czynienia na Północy). Oczywiście możliwe są też szczególne przypadki populistów, którzy chcą, żeby ludzie nienawidzili i bogatych, i obcych. Można powiedzieć, że w takich krajach wzrost jest bardziej potrzebny niż gdzie indziej.

Analizując wzrost, Leszek Balcerowicz – inaczej niż większość ekonomistów zajmujących się tym zagadnieniem – nie zatrzymuje się na jego płytkich źródłach: inwestycjach, zmianach zatrudnienia i innowacjach, ale idzie dalej i bada to, od czego owe źródła zależą. Koncentruje się na instytucjach. Zwraca przy tym uwagę – znowu wbrew temu, co zwykło się przyjmować w ekonomii – że gospodarka po załamaniach bardzo rzadko doświadcza przejściowo przyspieszonego wzrostu, który pozwoliłby jej nadrobić straty wywołane załamaniem. Leszek Balcerowicz wprowadził ważny podział instytucji na napędzające i stabilizujące. Temu, jak oddziałują one na wzrost, jest poświęcony pierwszy panel konferencji.

Analizowanie instytucji ma siłą rzeczy interdyscyplinarny charakter i takie są badania prowadzone przez Leszka Balcerowicza. Ich istotnym przedmiotem jest prawo, które nadaje kształt formalnym instytucjom, a samo zależy od nieformalnych instytucji. Leszka Balcerowicza zajmuje w szczególności kwestia poziomu rządów prawa i ochrony wolności w gospodarce. Ich wpływ na warunki życia ludzi – także niematerialne – będzie dyskutowany podczas drugiego panelu.

Instytucje – ani te złe, ani te dobre – nie są dane raz na zawsze. Da się je zmieniać. Polska była dotychczas przykładem wyjątkowo dobrej transformacji instytucji. Ale możliwe są – co od lat podkreśla Leszek Balcerowicz i czego dzisiaj sami doświadczamy – także złe transformacje. Choć są one bardzo liczne, nie poświęca się im wystarczająco dużo miejsca w ekonomii. Dobre i złe transformacje będą przedmiotem dyskusji podczas trzeciego panelu.

W czwartym panelu uczniowie Leszka Balcerowicza próbują powiązać jego rolę jako naukowca z jego pozostałymi rolami.

Zanim przekażę głos panu prof. Markowi Rockiemu, rektorowi Szkoły Głównej Handlowej, współorganizującej dzisiejszą konferencję, chcę podkreślić, że nie byłoby jej bez wsparcia sponsorów – zarówno firm, jak i osób prywatnych. Każdemu, komu zawdzięczamy to, że możemy dzisiaj w taki sposób świętować jubileusz Leszka Balcerowicza, składam podziękowania. Bardzo Państwu dziękuję.

